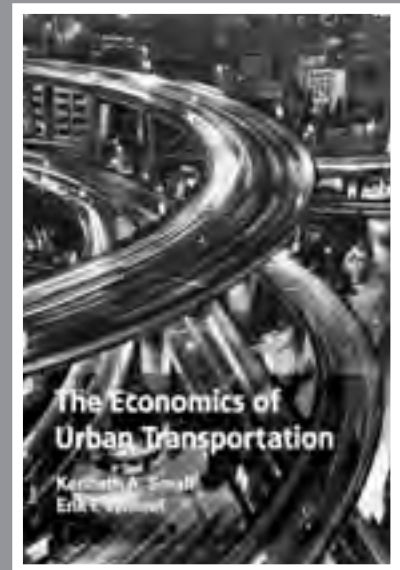

بررسی کتاب

اقتصاد حمل و نقل شهری

The Economics of Urban Transportation

نویسندگان: Kenneth A. Small & Erik T. Verhoef

ناشر: راتلج (Routledge)

چاپ اول: ۲۰۰۷

تعداد صفحه: (۱۶+) ۲۷۶

این کتاب در حقیقت نسخه‌ی به‌روز شده و گسترش یافته‌ی کتابی است از کنت اسمال با عنوان «اقتصاد حمل و نقل شهری»^۱ که پس از انتشار در سال ۱۹۹۲ به یک کتاب درسی در موضوع مربوطه تبدیل شده است. کنت اسمال استاد بازنشسته‌ی اقتصاد در دانشگاه کالیفرنیا نگارش کتاب جدید را با همکاری اریک. تی. فرهوف^۲ استاد اقتصاد فضایی در دانشگاه آمستردام^۳ انجام داده است. کتاب دربردارنده‌ی مباحث پایه‌ی مورد نیاز جهت کاربست علم اقتصاد در موضوع حمل و نقل است. از جمله، پیش‌بینی تقاضا برای خدمات حمل و نقل تحت سیاست‌های جایگزین، سنجش همه هزینه‌ها شامل هزینه‌هایی که استفاده‌کنندگان متحمل می‌شوند، قیمت‌گذاری تحت محدودیت‌های عملی، انتخاب و ارزیابی سرمایه‌گذاری‌ها در تسهیلات پایه و طراحی شیوه‌های شراکت بخش خصوصی و عمومی برای تدارک خدمات. برخی مباحث که در ویرایش جدید کتاب آمده عبارتند از مدل‌های آماری که در ارزیابی تقاضاهای کاربران کاربرد دارد، سنجش برداشت کاربران از پایایی و قابلیت اعتماد خدمات، معیار انتخاب قیمت‌ها و سرمایه‌گذاری تحت محدودیت‌های مالی و عملی خاص، و ساختارهای بازار که در آن شرکت‌های خصوصی با رقابت نسبی و نه کامل فعالیت می‌کنند.

هدف کتاب فراهم آوردن مقدمه‌ای جامع به موضوعات پژوهشی اصلی در اقتصاد حمل و نقل معاصر، عنوان شده است. نویسندگان در مقدمه کتاب اشاره کرده‌اند که مطالعه حمل و نقل پژوهشگران رشته‌های مختلفی را درگیر ساخته است از جمله مهندسی، اقتصاد، جغرافیا، برنامه‌ریزی، روانشناسی، تجارت و بازرگانی و علوم ناحیه‌ای. جدای از خاستگاه رشته‌ای، پژوهش حمل و نقل به طور فزاینده‌ای در نتیجه‌ی کاربرد مباحث اقتصادی پیچیده شده و ارتقا یافته است. این روند، شالوده‌ی عملی قوی‌ای برای تحلیل سیاست‌ها فراهم کرده است از این جهت که نشان می‌دهد چگونه می‌توان ایده‌ها و اهدافی را که با معیارها و ضوابط تحلیلی مختلف طرح می‌شود با رفتار واقعی کاربران سامانه‌های حمل و نقل و با محدودیت منابع اقتصاد واقعی مطابقت داد. بر این اساس، اقتصاد حمل و نقل از مهندسی حمل و نقل، برنامه‌ریزی شهری و سایر رشته‌ها مایه می‌گیرد و با آنها در ارتباط است اما تا حدی جهت‌گیری و تأکیدهای متفاوتی دارد. رشته‌ی مدیریت، مدیریت نهادهای عمومی و برنامه‌ریزی شهری با صورت‌بندی سیاست‌های حمل و نقل کارآمد

سروکار دارند؛ نقش مهم اقتصاد، آگاهی دادن به این رشته‌ها درباره‌ی شیوه‌های پیچیده‌ای است که سیاست‌های حمل‌ونقل اثرات خود را در آنها نشان می‌دهند. کار اقتصاد پیش‌بینی نتایج نهایی تغییرات رفتاری در میان عاملان اقتصادی ذی‌نفع در پاسخ به سیاست‌ها یا رویدادهای خارجی است. اقتصاد حمل‌ونقل گرایش به تمرکز بر مدل‌ها دارد تا تشریح مفاهیم، همچنان که با رشته‌هایی که خروجی کار آنها طراحی واقعی تسهیلات یا قواعد است، تفاوت دارد.

این کتاب دارای پنج فصل اصلی است که عبارتند از: ۱. تقاضای سفر، مباحث عمده این فصل شامل این موارد است: مدل‌ها و جداول تجمعی^۶؛ مدل‌های خرد^۷؛ روش‌ها و نمونه‌ها؛ مدل‌سازی پیشرفته انتخاب منفصل؛ الگوهای فعالیت و تغییرات سفر؛ ارزش زمان و قابلیت اعتماد؛ ۲. هزینه‌ها، که مباحث اصلی آن عبارتند از ماهیت عملکردهای هزینه؛ عملکردهای هزینه برای حمل‌ونقل عمومی؛ سفر بزرگراهی؛ فن‌آوری ازدحام [ترافیکی]؛ سفر بزرگراهی؛ موازنه و عملکردهای هزینه‌ای کوتاه‌مدت؛ سفر بزرگراهی؛ عملکردهای هزینه‌ای درازمدت؛ مقایسه‌ی هزینه‌ای میان شیوه‌های مختلف حمل‌ونقل^۸؛ ۳. قیمت‌گذاری، که مباحث آن شامل این موارد است: گزینه‌ی نخست در قیمت‌گذاری^۹ ازدحام بزرگراهها؛ گزینه‌ی دوم در قیمت‌گذاری^{۱۰} قیمت‌گذاری ازدحام در عمل؛ قیمت‌گذاری پارکینگ؛ قیمت‌گذاری حمل‌ونقل عمومی؛ ۴. سرمایه‌گذاری، که دو بحث اصلی را دربرمی‌گیرد: انتخاب ظرفیت برای بزرگراه‌ها و تحلیل هزینه - فایده؛ ۵. سازماندهی صنعتی تأمین‌کنندگان حمل‌ونقل، مباحث این فصل عبارتند از: بزرگراه‌های خصوصی؛ مقررات و اعطای امتیاز جاده‌های خصوصی؛ خدمات حمل‌ونقل خصوصی.

نویسندگان کتاب پیش‌بینی می‌کنند که در پی توسعه مباحث اقتصاد حمل‌ونقل در آینده پنج موضوع به عنوان مباحث محوری در تحلیل حمل‌ونقل مطرح خواهند بود. چهار موضوع اول شامل پایایی یا قابلیت اعتماد (به عنوان عامل مهم در تصمیمات برای سفر و در هزینه‌ی سفر)، ایمنی، طراحی برنامه‌های قیمت‌گذاری جاده‌ای و اصلاحات نهادی است که به نوعی در این کتاب مطرح شده‌اند و پیش‌بینی نویسندگان درباره‌ی توسعه‌ی آتی. این موضوعات بر اساس شواهدی است که در این کتاب تصریح شده است. موضوع پنجم که در این کتاب کمتر به آن پرداخته شده جابه‌جایی کالاهای شهری است که به زعم نویسندگان در آینده اقتصاد حمل‌ونقل به شدت به سوی این موضوع گرایش خواهد داشت، چرا که رشد ناگهانی تجارت جهانی کمیّت جابه‌جایی کالاها را هم در درون و هم بین شهرها افزایش داده است. این امر بر اهمیت جابه‌جایی محموله‌ها به عنوان یکی از اجزای سامانه‌ی حمل‌ونقل شهری افزوده است. هم‌چنین به زعم نویسندگان، مباحث حمل‌ونقل دریایی، ترابری بین‌شهری و حمل‌ونقل شهری که به عنوان حوزه‌های جداگانه در اقتصاد حمل‌ونقل مطرح بوده‌اند در سال‌های آتی به طور یک‌جا مطالعه می‌شوند.

موضوع دیگری که در آینده بسیار اهمیت خواهد داشت اما مانند پنج موضوع گفته شده جدید نیست، موضوع مسائل محیطی است. کتاب از این موضوع صرف‌نظر کرده است. به‌ویژه آنکه از نظر نویسندگان ابزارها و شیوه‌های برخورد با آن نسبتاً معمول و مشخص است. اما انتظار می‌رود به دلیل افزایش استانداردهای زندگی و افزایش توجه به مسأله گرم شدن زمین این موضوع از اهمیت بالایی برخوردار باشد. موضوعات گفته شده در بالا دلالت بر تداوم و تسریع روندهای معینی دارد که قبلاً در اقتصاد حمل‌ونقل مشاهده شده است؛ اول آنکه نظریه‌ها بیشتر کاربردی می‌شوند؛ دوم، اقتصاد پیچیده‌تر می‌شود؛ و سوم، اقتصاد حمل‌ونقل نه تنها پیچیده‌تر بلکه کاربردی‌تر می‌شود.

شیوه‌ی به کارگرفته شده در کتاب، بررسی مباحث معین با جزئیات زیاد، به منظور روشن ساختن چگونگی ارتباط

پی‌نوشت‌ها:

- 1- Urban Transportation Economics
- 2- Erik T. Verhoef
- 3- Professor of Spatial Economics at VU University, Amsterdam
- 4- Reliability
- 5- Aggregate Tabulations
- 6- Non-Aggregate
- 7- Intermodal
- 8- First-Best
- 9- Second- Best

و پیوند تحلیل‌ها با کاربردهای عملی است. در این مسیر مدل‌های زیادی ارائه شده و کتاب بسیار ریاضی محور است. در فصل دوم و سوم ۱۰۵ معادله‌ی ریاضی آمده است، با این حال نمودارهای ارائه شده که ایده‌ی اصلی را به صورت ساده بیان می‌کنند مکمل‌های مناسبی برای معادلات هستند. در ابتدای کتاب، فهرستی گزینشی اما سودمند از متغیرهای مورد استفاده در کتاب ارائه شده که شامل نمادها و علائم مخفف به کار رفته در متن است. نویسندگان تلاش کرده‌اند چگونگی ایجاد مجموعه‌ای از مدل‌های کارآمد با قابلیت تعدیل، تصحیح و ترکیب در پژوهش‌های بعدی را نشان دهند. این کتاب می‌تواند هم برای دانشجویان با پس‌زمینه تکنیکی خوب کتاب درسی پایه باشد و هم برای پژوهشگران و متخصصان عمل‌گرا یک مرجع کار محسوب شود.

